

Ympäristövaliokunta
Eduskunta

Lausunto
29.9.2025

VN/13/2025

1/4

Viite: Ympäristövaliokunta tiistai 30.09.2025 klo 10.00 / HE 99/2025 vp / Lausuntopyyntö

ASiantuntijalausunto HE 99/2025 VP hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Hallitus viimeistelee pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaista uutta energia- ja ilmastostrategiaa, jonka keskeisenä osana on teollisuuden puhtaan siirtymän ja investointien edistäminen. Hallitus vaikuttaa ilmastoon tehokkailla päästövähennystoimilla, hiilinieluja kasvattamalla ja suomalaisilla puhtaan talouden ratkaisuilla. Uuden energia- ja ilmastostrategian ja kehittyvän teknologian avulla on mahdollista saada aikaan investointeja, joiden myötä päästövelkaa lyhennetään 2030-luvulla. Vetytalouden edistäminen on tärkeä osa teollisuuden murrosta.

Suomen energia- ja ilmastostrategia kattaa yhteiskunnan kaikki kasvihuonekaasupäästöt ja nielujen aikaansaamat poistumat. Strategia muodostaa kokonaisvaltaisen toimintaohjelman, jolla edetään kohti Suomen energia- ja ilmastopoliittisia tavoitteita. Tavoitteisiin pyritään mahdollisimman kustannustehokkaalla, vaikuttavalla ja kestäväällä tavalla.

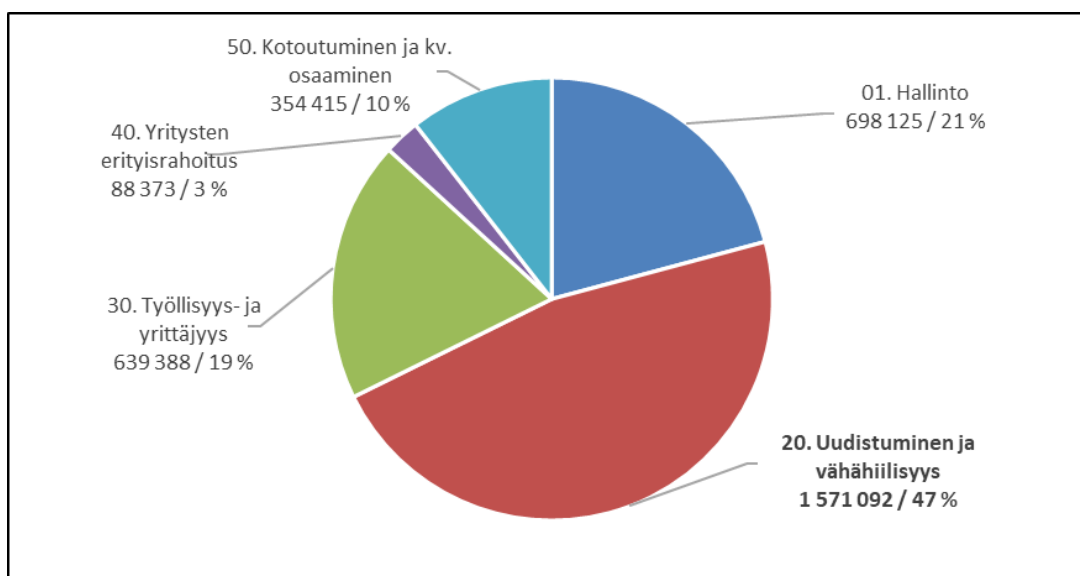
Strategian keskiössä on puhdas siirtymä ja keväällä 2022 ajankohtaistunut irtautuminen venäläisestä fossiilisesta energiasta. Lämmöntuotannossa edistetään erityisesti polttoon perustumatonta lämmöntuotantoa. Energiajärjestelmän sähköistyminen, järjestelmäintegraation hyödyntäminen ja tekniset nielut ovat keskeisiä erityisesti sektoreilla, joilla päästöjen vähentäminen on vaikeaa.

Päästökauppajärjestelmä ja pitkäjänteinen ennustettava ilmasto- ja energiapoliitiikka ovat strategian keskeisiä ohjauskeinoja. Strategiassa linjattavin toimin parannetaan yritysten mahdollisuuksia tehdä pitkäjänteisesti investointeja edistyneeseen puhtaaseen teknologiaan.

Uusiutuvan energian osuuden arvioidaan nousevan vuonna 2030 yli uusiutuvan energian direktiivissä esitetyn Suomen ohjeellisen vähimmäisosuuden. Sen sijaan energiatehokkuusdirektiivin ohjeellinen energian loppukulutuksen enimmäismäärä Suomelle vuonna 2030 ylittyy skenaariolaskelmien mukaisessa kehityksessä. Strategiaa valmisteltaessa politiikkatoimen kokonaisuudesta tehdään vaikutusarviot ympäristö-, kansantalous-, valtiontalous-, sosiaalisten ja alueellisten vaikutusten osalta.

Talousarvioesitys vuodelle 2026

Hallituksen talousarvioesitykseen vuodelle 2026 esitetään työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan määrärahaa yhteensä 3,35 mrd. euroa, mikä on noin 321 milj. euroa vähemmän kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Poliittikkalukuun 32.40. Uudistuminen ja vähähiilisyys esitetään määrärahaa 1,57 mrd. euroa, mikä on noin 47% pääluokan yhteenlasketusta määrärahakokonaisuudesta ja noin 29,4 milj. euroa vähemmän kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. Pääluokan kokonaisuus politiikkalohkoittain ilmenee seuraavasta kuviosta.

Luku 32.40. Uudistuminen ja vähähiilisyys

Energiatuki (32.20.41.)

Lukuun 32.20. sisältyvälle momentille 32.20.41. esitetään talousarviovuodelle valtuutta 9,9 milj. euroa ja määrärahaa 276,7 milj. euroa, mikä on 167,0 milj. euroa vähemmän kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. Vähennys aiheutuu mm. RRF- ja RePowerEU –rahoituksen pienentymisestä. Määrärahasta 120,2 milj. euroa on elpymis- ja palautumisvälineen (RRF ja RePowerEU) kautta rahoitettavia investointeja

Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Energiatukea tarvitaan erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Energiatukea myönnetään energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (262/2023) mukaisesti investointeihin ja selvityksiin, jotka edistävät uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista taikka niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa sekä liikenteen uusiutuvien polttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian demonstraatiohankkeisiin. Lisäksi momentille on varattu määrärahaa Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisiin energiainvestointi- ja energiainfrastruktuurihankkeisiin (VNA tuesta Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisille energiainvestoinneille vuosina 2022–2026.

Lisäksi määrärahaa ja valtuutta saa käyttää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1444/2014) sekä kiertotalouden ja kestäväen vihreän kasvun edistämiseen myönnettävästä avustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1197/2020) mukaisiin vetyhankkeisiin, akkuarvoketjuhankkeisiin sekä liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian pilotointihankkeisiin sekä Euroopan komission asetuksen (EU 651/2014) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille unionin normit ylittäviin ympäristönsuojelun investointihankkeisiin tai ympäristönsuojelun tason parantamiseen sekä jätteen kierrätystä ja uudelleenkäyttöä koskeviin investointihankkeisiin.

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki (32.20.43.)

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuen momentille esitetään määrärahaa 150,0 milj. euroa, mikä vastaa kuluvan vuoden talousarvion määrärahaa.

Tuella korvataan päästökaupasta sähkön hintaan aiheutuvia välillisiä kustannuksia laissa määritellyille toimialoille vuosien 2021—2025 tietojen perusteella. Sähköistämistuen tavoitteena on ehkäistä riskiä hiilivuodolle, turvata teollisuuden kustannuskilpailukykyä ja ohjata toiminnanharjoittajia kehittämään teollista tuotantoaan hiilineutraalimmaksi. Toiminnanharjoittajien tulisi käyttää myönnetystä tuesta vähintään 50 % kehittämistoimiin, jolla ne edistävät toimintansa muuttumista hiilineutraalimmaksi.

Sähköistämistukea maksetaan vuosien 2021—2025 tietojen perusteella vuosien 2022—2026 talousarvioista. Maksettavan tuen suuruus riippuu mm. päästöoikeuden hinnasta ja tuensaajan sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä. Arvio tuen laskennassa sovellettavasta päästöoikeuden hinnasta vuonna 2026 on 80 euroa. Vuositasolla maksettavan tuen enimmäismäärä on rajattu enintään 150 milj. euroon. Laissa energaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta säädetään tuen myöntämisen perusteista ja tuen määrän laskemisesta.

Suomen elpymis- ja palautumisvälineen mukainen investointituki vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen edistämiseen (32.20.44.)

Momentille esitetään 55,4 milj. euroa, mikä on 3,8 milj. euroa enemmän kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna johtuen investointihankkeiden maksatusten ajoitusmuutoksista.

Rahoitettavat hankkeet ovat EU:n elpymisvälineen kautta rahoitettavia investointeja vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen. Vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen edistämiseksi pyritään mahdollistamaan puhtaalla energialla tuotetun vedyn tuotanto, hyödyntämisen skaalaaminen ja ratkaisut hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen. Investoinnit mahdollistavat kasvihuonekaasujen vähentämisen.

Investointituki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Tukea tarvitaan erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen. Investointituki on investointihankkeissa enintään 45%.

Julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistäminen (32.20.47.)

Momentille ehdotetaan talousarviovuodelle määrärahaa 8,0 milj. euroa, mikä on 4,7 milj. euroa enemmän kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna.

Julkisten liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri-investointien tavoitteena on laajentaa olemassa olevaa latausinfrastruktuuria. Kattava lataus- ja tankkausverkosto on edellytys sähkökäyttöisten ja kaasukäyttöisten ajoneuvojen yleistymiselle.

Osa-alue edistää merkittävästi puhdasta siirtymää tukemalla liikenteen siirtymää pois fossiilisista polttoaineista. Liikenteen päästövähennykset ovat keskeisessä roolissa taakanjakosektorin vuoden 2030 päästövähennystavoitteen ja EU:n vuoden 2050 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Investoinnit toteuttavat kansallisen energia- ja ilmastostrategian sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteita taakanjakosektorin päästöjen vähentämisestä.

Uusiutuvan energian tuotantotuki (32.20.48.)

Uusiutuvan energian tuotantotukimomentilta maksetaan syöttötariffijärjestelmään hyväksytyjen tuulivoima-, biokaasu- ja puupolttoainevoimalaitosten tuotantotuki. Valtaosa tuesta kohdistuu tuu-

livoimalaitosten tukimaksuihin. Tuen lopullinen määrä riippuu kuitenkin etenkin sähkön markkinahinnan kehityksestä. Jos keskimääräinen markkinahinta ylittää 83,50 euroa/MWh, tuotantotukea ei makseta tuulivoimaloille. Jos päästöoikeuden hintataso pysyy korkealla (yli 23 euroa/CO₂tn), metsähaketukea ei makseta. Lisäksi määräraha sisältää ns. preemiotuen eli tarjouskilpailuun perustuvan uusiutuvan energian tuotantotuen. Preemiotuesta arvioidaan aiheutuvan kustannuksia enintään 3,5 milj. euroa vuodelle 2026.

Uusiutuvan energian tuotantotukimomentille esitetään määrärahaa 239,5 milj. euroa, mikä on 5,4 milj. euroa enemmän kuluva vuoden talousarvioon verrattuna. Lisäys aiheutuu sähkön markkinahinta-arvion muutoksesta.

Päästöoikeuksien huutokauppatulot (12.32.21.)

Vuonna 2026 Suomen osuus huutokaupattavista päästöoikeuksista on arviolta noin 6,3 milj. päästöoikeutta. Päästöoikeuden keskihinnaksi vuonna 2026 on arvioitu 80 euroa ja huutokauppatuloiksi 503 milj. euroa.

Arvio päästöoikeuden hinnasta perustuu eri analyysitalojen antamien ennusteiden perusteella tehtyyn kokonaisarvioon päästöoikeuden markkinahinnan kehittymisestä. Euroopassa vallitsevaan talouteen, energian saatavuuteen ja hinnan kehitykseen liittyvien epävarmuuksien johdosta päästöoikeuden hinta-arvioon liittyy aiempaa huomattavasti suurempaa epävarmuutta. Muun muassa epävarmuudet energiahyödykemarkkinoilla heijastelevat voimakkaasti päästökaupamarkkinaan tuoden epävarmuutta. Päästöoikeuksien hinnan lisäksi huutokaupattavien päästöoikeuksien määrään liittyy mm. päästökaupan markkinavakausvarannon ja päästökaupan yhteydessä perustettujen rahastojen toiminnasta johtuvaa epävarmuutta. Päästökaupan huutokauppatuloja on ehdotettu EU:n omaksi varaksi ja neuvottelut asiasta ovat kesken. Esitetyssä arviossa ei ole huomioitu omavaran mahdollista vaikutusta kansalliseen tulokertymään. Edellä esitetyistä syistä johtuen, päästöoikeuksien huutokauppatuloennusteeseen liittyy erittäin suurta epävarmuutta.

Jukka Nummikoski
Ohjausyksikkö
Työ- ja elinkeinoministeriö